DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICO-PRACTICA,
DE

CURATIONE MORBORUM E FUNDAMENTO,

Quam

FAVENTE DIVINA GRATIA

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, ET DUCATUS MAGDEBURGICI GUBERNATORE, Reliqua

GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU

IN ACADEMIA FRIDERICIANA

SUB PRÆSIDIO

DN. GEORGII ERNESTI STAHL,

MED. D. EJUSDEMq; PROFESS. PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEG. LONG. DIGN. p. t. FACULT. MEDIC. DECANI SPECTABILIS,

DN. PATRONI, AC PROMOTORIS SUI MAXIME ſuſpiciendi,

PRO DOCTORIS GRADU

Summisq; in utraq; Medicina Honoribus, & Privilegiis rite impetrandis, more Majorum ſolenni,

IN AUDITORIO MAJORI

d. M DCC IX. Horis ante- & pomerid.

Publico & æquo Eruditorum examini exponet

ADAMUS FRIDERICUS PEZOLD,

Sayda - Miſnicus.

HALÆ MAGDEB. LITTERIS CHRIST. HENCKELII, ACAD. TYPOGR.

PER-ILLUSTRI AC GENEROSO DOMINO,

DOMINO

WOLFF Rudolph A SCHOENBERG,

Dynaſtæ in Purſchenſtein & Sayda, Sereniſſimi ac Potentiſſimi Regis & Electoris Saxoniæ ſummo Præfecturæ Wolckenſteinenſis Diribitori &c.

DOMINO SUO GRATIOSO.

Nec non

Viro Prænobiliſſimo, Excellentiſſimo, Ampliſſimo atq; Experientiſſimo,

DOMINO

AUGUSTO QVIRINO RIVINO,

Philoſ. & Medic. Doctori undiq; celeberrimo, Patholog. & Botan. Profeſſ. Publ. & Facult. Medicæ Lipſ. Seniori longe digniſſimo,

Patrono, Evergetæ ac Præceptori ſuo ad Urnas colendo.

Ut &

Viro Nobiliſſimo, Ampliſſimo atq; Spectatiſſimo,

DOMINO

CHRISTIANO ROESLER,

Mercatori Lipſienſi celeberrimo,

Benefactori & hoſpiti hactenus ſuo benigniſſimo.

Specimen hoc Inaugurale

In grati animi ac debitæ obſervantiæ teſtimonium cum omnigenæ Felicitatis Voto, ſubmiſſè offert

ADAMUS FRIDERICUS BEZOLDT.

PROOEMIUM.

QUanta ſit veræ Diagnoſeos morborum, dignitas & utilitas, non ſolum antiquo illo, tanquam proverbio celebraverunt jamdudum Practici: *Qui benê cognoſcit, bene curat:* Sed videtur hoc etiam ipſa ſimplex ſana ratio ſuadere, quandoquidem affectui ignoto, non ſolum methodicas, ſed etiam ſpecificas ſen empiricas, medicationes adhibere, nuſquam obtingit: adeoque undique ignoratio veræ indolis ipſius morbi, etiam medicationem non poteſt non deſtituere. Interim, quàm certum etiam, ſi rectè intelligatur, eſt hoc aſſertum; ſi minus dextrè explicetur, nempè nimis ſtrictè ad exquiſitas ſpecies, tanquam unicè, adaptetur, abſque ſufficiente conſideratione atque æſtimatione, veri phyſici *generalioris* influxus atque concurſus, parit certè multoties, minimè exiguos, ſed magni paſſim ponderis, anfractus & offenſiones, in quotidianâ Praxi. Sicut enim vera cognitio morborum, utique involvit ejuſmodi Pathologiam

eorundem, quæ veram *conſpirationem* cauſarum, antecedentium, foventium atque continentium, complectatur; ita præbet certè ſæpenumero, maximopere verò in hodiernis opinionibus pathologicis, locupletem ad errandum materiam, neglectus ſufficientis diſtinctionis, inter antecedentis, & verè ſimplicius occaſionalis, cauſandi rationis, veram indolem & energiam. Ubi deinde, ſi illius rei nulla, aut parva, ratio habetur, quæ proximum fomitem non ſolum, ſed ipſam usque quaſi primam materiam, morbo ſuppeditare poteſt; non plus agitur, morbum ipſum, tanquam malum fructum hujusmodi materiæ, unicè atque ſtrictè reſpiciendo atque oppugnando, quàm ſi quis aquam è fonte profluentem, extergere atque reſiccare laboret, ſcaturigine non obturatâ, aut aliorſum deductâ. Quæ interim res, cum & multoties in quotidiana Praxi occurrat, & certè, niſi benè animus advertatur, ſatis frequentem offendendi occaſionem præbeat, meretur, puto, juſtam contemplationem atque memorem obſervationem: ne tanquam radice, imò ſtirpe, neglecta, ſolum frondibus, imò fructibus, invigilare, imò hanc etiam ipſam operam ſæpe numerò, quod ajunt, ludere, neceſſe ſit: ſed potiùs, vero *fundamento*, ſive ſubruto, ſive ad minimùm peritè tacto, quicquid illi ſuperſtructum eſt, tanto certius atque penitius auferre, & tanto conſtantius removere, obtingat. Imò verò, ſubtracto etiam alicubi *fundamento*, aut alibi, ad minimum maturè occupatis novis germinibus, certius atque conſtantius conſulatur incremento totius incommodi, quod alias licentius veluti luxuriare, atque ſeſe diffundere & extendere, valuerit. Dedit hæc conſideratio nobis anſam, ad inſtituendam hâc de re propriam Diſſertationem,

quam

quam etiam INAUGURALIS SPECIMINIS PRACTICI dignitate conſpicuam eſſe poſſe, nobis pollicemur. Agemus itaque, de CURATIONE MORBORUM E FUNDAMENTO.

Precamur autem Deum Ter Optimum Maximum, ut nobis etiam, tàm utilis propoſiti felici ſucceſſu atque exitu potiundi, vires, clementiſſimè largiatur.

I.

DE CURATIONE E FUNDAMENTO dicere dum aggredimur, agnoſcimus utique facile, incumbere nobis, ut omnem *amphiboliam*, ac ancipitem ſenſum hujusmodi noſtri lemmatis, præoccupemus. Unde primo loco, eloqui verum ſenſum acceptionis noſtræ, ex uſu fuerit: quem deinde exabundanti, tanto magis illuſtrabit, etiam *remotio*, alienioris a noſtro ſcopo, explicationis, hujus noſtræ propoſitionis. Volumus itaque intellectum, per *Curationem è fundamento*, tale cœptum atque talem actum Medici, quo ille, ad veras *originarias*, maximè omnium *antecedentes* Medicæ ſcholæ dictas, imò etiam, iterum dico, *veras procatarcticas* cauſas, intentionem ſuam ita dirigere meminerit, ut minimè acquieſcat, in præſentibus velut exacerbationibus ſeu *paroxyſmis* ſolis, quantumcunq; etiam, in hoc ordine, dextrè atque peritè, oppugnandis aut expugnandis: ſed potius, quodquod eſt horum *fundamentum*, quæcunque *ſcaturigo*, quisquis *fomes*, hunc ipſum & aggredi tempeſtivè, & perſequi ſeverè, & evellere, aut ſanè coercere peritè, omnino cordi habeat. Quâ nempe ratione, alibi quidem, etiam *funditus*, *totum* morbum, feliciùs, quàm ſi hoc non ita agat, eradicabit: Alibi ad minimum, & meliorem *ſucceſſum* curationis ſuæ, & *conſtantiorem exitum*, ſecuriorem nempe patientis a ſimilibus aut affinibus, novis pathematibus, ſtatum impoſterum, impetrabit.

II.

Non autem formulâ hâc, *Curationis è fundamento*, ſimpliciter intelligimus, plerorumque, nedum omnium, morborum, ita plenam atque abſolutam *percurationem*, ut tanquam penitiſſimè eruto univerſo *fundamento*, morbus quicunque ita *ſolidiſſimè*, tanto minus autem pariter & æqualiter, omnes atque ſinguli, in integrum reſtitui poſſint, & propterea à Medico etiam tanquam ita præſtari atque ſiſti debeant, ut jure meritoque tale quid ab ipſo paſſim expectare, nedum exigere, jus fasque habendum ſit. Cùm enim ipſum *fundamentum*, æquè atque totum ædificium totius corporis humani, ita *inſtabile* atque *ruinoſum* exiſtat, ut *fundamentum* corruptelarum ejus tollere, æquipolleat dictioni, *corpus ipſum tollere*: eſt utique propterea multis modis atque nominibus talis Curatio, quæ hujusmodi acceptioni reſpondeat, factu impoſſibilis; atque proinde ab omni prudente ſpe, nedum certà fiducià, aliena; nec proinde noſtræ tractationi propoſita, aut lemmate noſtro, *Curationis è fundamento*, deſignata.

III.

Conſtituto itaque atque ſtabilito, quod per nomen Curationis *è fundamento*, potius intelligamus ejusmodi medicationem, quæ non tàm ſolum ipſum *morbum*, ut *in ſe*, & quod ajunt, *formaliter*, ſeſe offert, reſpiciat: ſed potius longinquum etiam ejus *fundamentum*, *occaſionales*, tantò magis autem *antecedentes*, imò alicubi *continentes*, cauſas; maximè omnium verò, *proximam* jam influendi *potentiam* nactas, efficaci operatione attingat: Venit hinc tantò magis conſiderandum, quidnam nomine *fundamentorum* talium, *fundamentalium* inquam *cauſarum*, intelligere conveniat; ut ita ad illas & intentio, & inventio juſtæ medicationis dirigi posſit. Quamvis autem hujus rei deciſio, maximè è verâ atque reali *Pathologiâ* petenda veniat, eſt tamen nobis etiam de illa omninò aliquid dicendum.

IV.

IV.

Cauſalis nexus, & quod ajunt *dependentia* mutua, morborum, ſicut totum verum objectum *Pathologiæ*, nemine negante, unà ingreditur; Ita neſcio an pari conſenſu receptum iri ſperare liceat, quod *præcipuam* & longè *digniſſimam* ejus partem abſolvat: Vix autem ſine offenſione ingentis turbæ ſcholæ medicæ, illud ſuperaddere licuerit, quod tamen invictæ veritatis eſt, quod hæc conſideratio, tàm pro veritate, quàm dignitate, ſui, quod nobis notum ſit, nusquam, præſertim in *pleniore* aliquo, *ſyſtematico* ordine atque nexu, evoluta atque deducta hucusque inveniatur. Meritò quidem, ſollicitè, & ad ſatagendum condignè ſuis rebus, curioſam mentem, dubiam habere poteſt, quomodo illa, jam ab ipſa antiquitate deſignata, *duo ſumma genera* cauſarum, ad producendos morbos efficacium, *Plethora* & *Cacochymia*, ita eximiè, *diviſam* magis, quàm ſolum *diverſam*, ditionem, à ſcholâ medicâ aſſignatam, poſſederint, ut *unius ad alteram* ordo *cauſalis*, vix usquam agnoſceretur; Tantò magis autem, *Plethoræ* quidem ſumme exiguus ambitus, *Cacochymiæ* vero, quam maximè latus campus, diſtribueretur. Haud paulò verò magis certè mirari, jus fasque fuerit, propioris ævi in hoc genere aberrationem à ſcopo, quem ſibi ſummo ſtudio præfixum, perpetuò conteſtatur; ſcilicet & ſolertiùs, & penitiùs, perſpicere, qualis non ſolùm *ſingularum* rerum, partium, & actionum, in corpore humano, ſit conſtitutio: Sed qualem etiam *mùtuam* conſpirationem, atque *ſociam* activitatem & utilitatem, communesque fructus aut defectus, promittant: Quod tamen in hoc negotio, præfiniendorum, *Plethoræ* atque *Cacochymiæ*, terminorum ſeu limitum, oppidò parum, in hunc usque diem, perfectum atque abſolutum inveniatur. Ubi certè, ſi præfractè negare audeant, quod non potius *neglectus* alicujus, aut ὑπερορϕάματος, ſit culpa, in *ignorantiæ* planè notam incurriſſe ſe ſentient, quod 1) veram *efficaciam mechanicam abundantiæ* ſanguinis, ad *fluxilitatem*, ejus

ejus minuendam, non pro dignitate excuſſerint, 2) quod *fluxilitatis* magis magisque laborantis, imò inſuper ipſius ſimplicis inſignis *abundantiæ*, efficaciam, ad impediendos neceſſarios *progreſſus* atque *tranſitus* humorum, non affatim demonſtraverint; 3) quod tam *impedimenta* ſeu *paſſiones* MOTVVM, quam *augmenta* etiam, ſeu *extraordinarias*, ſed *neceſſarias* ad majora damna præoccupanda, *actiones* motuum, dictis his ſimplicioribus *cauſis*, earumque efficaciæ metuendæ, exquiſitè *reſpondentes*, non debitè dijudicaverint: 4) quod proinde nusquam, decenter atque luculenter, commonſtraverint, quanto *numero* affectuum, hæc *tria genera cauſarum*, & eorum mutuæ *ſubordinationes*, non *poſſint* ſolùm ſufficere, ſed etiam, evidentisſimis paſſim teſtimoniis veræ hiſtoriæ morborum plurimorum, ipſo actu etiam verè *ſufficiant*, & in illis tanquam manu deprehendi atque obſervari valeant: 5) quod proinde maluerint, numeroſa genera, *alienarum*, & preſsè ad rem nusquam ulli conceptui reſpondentium, *corruptelarum* ſeu κακώσεων *Craſeos* humorum, fingere, quàm in *ſimplicitate*, & tamen veraci efficaciâ, etiam *pauciorum* hujusmodi rerum, acquieſcere: 6) quod defecerint quàm maximè, in verâ *mechanicâ* ratione harum rerum, ad varios affectus, tanquam illarum *effectus*, demonſtrandâ; dum interim in irritis & inanibus *mechanicis potentiis*, fictarum illarum *materialium* variarum cauſarum, otioſè tempus perdunt, ſeu potius nugas agunt.

V.

Nuſquam autem certè invenire licet, verum atque ſolidum *fundamentum*, cui innitantur, tàm ipſi numeroſi affectus, quàm crebriores illorum RECVRSVS, & de tempore in tempus *faciliores* atque *proterviores*, exacerbationes: imò denique, ſed indaginis certè circumſpectioris negotium, METASCHEMATISMI unius ejusdemque affectus, *locum* ſolum, *apparatum*, & faciliorem aut difficiliorem *exitum*, mutantis: Quin tandem ASSVETVDINES importuniores,

ſen-

ſenſim ſenſimque *inſoleſcentes*, & inſolitum morem atque *ſchema*, tantò magis capeſſentes: Nusquam, inquam, invenietur unquam hoc fundamentum, niſi in *triplici* illa, ſed tamen perpetuò *reciproco* reſpectu atque nexu, *complicatâ*, *cauſarum* efficacia. Nusquam invenietur *fundamentum*, diſcernendi varios ACTVS, qui *extraordinariâ* quidem, & plus minus moleſtâ *contentione*, pro morbidis affectibus reputari promeruerunt: interim multis modis *tolerabiliores* exiſtunt, quàm alii, qui his non feliciter procedentibus, aut imprudenter repreſſis, in locum ſuccedunt: aut mox, per errorem indolis, aut ſeductionem cauſarum occaſionalium, *neglectis* illis convenientioribus, *præpoſterè* atque *præmaturè* ſuſcipiuntur, aut *negligenter* admittuntur, aut *trepidè* atque *anxiè*, *timidè* aut *turbulenter*, agitantur.

VI.

Ubi autem invenietur ullum *fundamentum*, quomodo Medicus aditum invenire poſſit, ad ipſam *indolem* veram, *multorum*, imprimis autem ratione *ordinis*, præcipuorum atque *primorum* affectuum & influxuum, decentes ſuppetias, & tàm *materiis* conſentanea, quàm ipſi *ordini*, & *intentioni* Naturæ accepta, curationis æquè, atque peræſervationis, ſubſidia, imprimis deverè utilium *Exonerationum* magis, quàm ſimpliciter *evacuationum*, cenſu; quando ſatis perſpectum non habet, *utiliorem* paſſim, effectum etiam *ſpontanearum* talium *exonerationum*, ad quales ipſi hujusmodi affectus paſſim ita *tendunt*, ut velut unicè ex *apparatibus* hujusmodi *eliſoriis* conflentur, & *ſymptomata* illorum, tanquam evidenter tribui mereantur, *contentioni*, ad illos *exitus* reſpicienti atque incumbenti. Non autem iterum hic, quod multi quiritantur, denuò arguemus, tùm *antiquam* paſſim (quantum ferè ad *Theoriam*) tùm etiam, & tanto magis quidem, *recentiorem*, iniquitatem, quâ paſſim propemodum hoc ipſum, quod nos, cum rerum natura, fundamentalis *utilitatis* nomine laudamus, propriè pro *ipſo morbo in formâ*, arripiunt; eoque ipſo & *intel-*

ligendi, & *utendi*, omnem viam atque aditum, ſibi aliisque præcludunt. Id quod alio teſtimonio, nec locupletiore, nec evidentiore, confirmari poteſt, quàm HAEMORRHAGIIS, & ad illas pertinentibus *apparatibus*, & hos ſtipantibus hic illic *difficultatibus*, & has pertim ſtipantibus *contentionibus* acrioribus & obſtinatioribus, partim, ſi non procedat cœptum, tunc demum verè *paſſivis* pejoribus conſectariis. Quibus autem hoc teſtimonium non ſufficit, illis nec uſui fortè eſſe poterit allegatio *morborum Ætatum*; ſi enim ipſum nudum *fundamentum*, contueri aliquis non valeat, difficiliùs haberi poterit, per ſuperſtructa demum fundamento alia machinamenta, fundamentum perſpicere.

VII.

Conſtituimus autem ita, atque firmum ratumque omninò eſſe volumus, quod multorum affectuum morbidorum fundamentum conſtituat PLETHORA; ita tamen, ut *propior* ipſius agendi ratio, ſive, ut in ſcholis loqvuntur, *influxus*, ſatis perſpectus habeatur, non ſolum ad reliqvum conceptum meliùs hinc formandum: ſed etiam ad recte inſtruenda, imprimis temporis optimi intuitu, ſubſidia artificialis *Exonerationis*; Sicut enim multis, & imprimis tàm moleſtiſſimis, quàm importunis atque inſolentibus, affectibus, non tàm *Plethora*, quàm COMMOTIO ejus ad ipſum *exitum*, ſeu *ſpontaneam hæmorrhagicam depletionem*, contendens, fundamentum ſubſternit; quæ demum, vel ratione *quantitatis* aliquid exerrat; vel ratione *ſucceſſus*, impedita atque implicata, turbidiores methodos, atque *colluctationes*, imò contumaciores *impetus*, ſuſcipit atque perſequitur: ita eſt profectò, variis caſibus & reſpectibus, non leve paſſim, tàm prudentiæ, quàm peritiæ, objectum, recte ipſi ſubvenire, & opitulari, ut equidem *intentio* ipſa, quousque quantumcunque tolerabilis, atque *juſta* eſt, ad deſideratam metam perducatur; interim qualibuscunque ejus *impedimentis*, quin ipſis debitis, ſi *ſpontè*

eniti debeat, *apparatibus* operoſioribus præoccupandis atque ſublevandis, ita ex voto conſulatur.

VIII.

Sicut autem circa hoc univerſum negotium *fundamentum morborum Ætatum*, & aliquarum etiam *adſuetudinum*, (nempè peculiaris propenſio atque directio ad determinatas *regiones* corporis, intra quarum ambitum *actuali exitui exoneratorio*, tanquam ſolennis aliqua porta atque exitus patere poteſt & ſolet,) pro feliciore executione ferendi ſubſidii, plurimum utique contribuere debet: ita fruſtra certè hic eſt nimis *generalis* illa, vulgaris ſcholæ Medicæ intentio & inventio, qua nihil aliud animo ſuo proponere cordi habet, quam generalem ejusmodi, ſimplicis *abundantiæ* quantitatis ſanguinis imminutionem: ſine ullo reſpectu, ut etiam jam *formatæ* quadantenus, nedum *uſu* jam *firmatæ* paſſim, intentioni, ſe accommodando, tantomagis illud, quod imminutorio hoc ſcopo adhuc hinc inde præ ſe fert, aſſequatur; nempe ſatisfaciendo ita aliquatenus, etiam jam *propiori* Naturæ intentioni, tantò certius *præoccupet* proprios illius, *operoſiores*, & ſi obſtacula obſiſtant, *importuniores*, imò *ferociores*, auſus & conniſus.

IX.

Sanè verò, quid hâc non ita diffuſa paragrapho, latè patentis, & in ingens ſpatium ſeſe diffundentis, deſignetur, nemo unquam ſatis, in ipſis factis ſeu exemplis, intellectu aſſequetur, qui neſciverit, imò non ſatis *perſpectum* habere allaboraverit, tàm *qui*, & *quot* affectus, *hæmorrhagici* ſcopi *intentionibus* atque *contentionibus*, innitantur; quam, quoties hæc res in quotidianis talium affectuum exemplis, occurrat, imò quam rarò aliunde, quam ex hac radice, prognati, talium ſchematum affectus, occurrant. Ubi certè longè aliam faciem deteget variarum *circa Caput Congeſtionum*, atque ita *ſtagnationem*, & inde naſcentium *cephalalgicorum*, *hemicranicorum*, *Ophthalmicorum*, *Otalgicorum*, dolorum; imprimis

 mis

mis per alieniores jam à *narium hæmorrhagia*, *Ætates*, affligentium; quam ab efficacia feroci & incoërcibili *Salium ſcorbuticorum*, aut peculiari ſuâ *figurâ*, non niſi capitis quarundam partium *poris*, infeſtorum. Eo ipſo verò longè plus etiam ſubſidii pro tali conſtitutione invenient, in *Ventilatione Sanguinis*, habito reſpectu ad communius quaſi deſtinata, in tali *ætate*, *exonerationum loca*: idque non unicè & ſimpliciter, licet magis conſtanter atque firmiter, per ipſam in illis locis liberalem *emiſſionem*: quam proportionatè etiam, & ſanè tamen ad ipſum ſenſum quoque, in ſolâ *derivatione* ab iſtis *alienioribus* regionibus & partibus, & quaſi blandâ revocatione, ad aliquantò convenientiores, & hoc intuitu etiam tolerabiliores. Quo interim *fundamento*, ignoto aut neglecto, nihil certius, teſte quotidiana experientia, evenit & obtingit, quam ut ſive *fruſtrà*, multiplex & multiformis, labor inſumatur; vel per medicamenta, ex hypotheſi, *exagitationi* potius ſanguinis, & ferociori, pro ejus *eliſione*, *commotioni* irritandæ paria, affectus tales reverà exaſperentur: vel per in auſpicatum interventum *narcoticorum*, affectus tales, ſæpè etiam in præſens, tantò certius autem in futurum, *obfirmentur*: imò inde in varios *metaſchematiſmos*, & juxtà *inſolitos* atque *inſolentes*, *typos*, in transverſum agantur.

X.

In promptu ſanè eſſent varia hujus rei exempla, ejusdem argumenti, qualia à D. Præſide, partim in Pathologia, partim *de motibus humorum ſpaſmodicis*, de *commotionibus ſanguinis translatoriis & eluctatoriis*: De *inſolitis menſium viis*: de *motus ſanguinis vitiis, non pendentibus à craſi, aut viis ejus* (qui peculiaris ibi allegatus, caſus, hucusque, aſſiſtente divina gratia, ſecundum ibi formatam theoriam atque therapiam, in eam ſemitam reductus eſt, ut menſes per debitas ſibi vias jam aliquoties exitum invenerint,) & ſimilibus aliis, quantum ſatis eſſe poteſt, in medium, paradigmatum quaſi loco producta ſunt: in quibus paſſim variorum, *congeſtoriorum*

con-

contentioſorum, *tonico-ſpaſticorum*, imo *convulſivorum*, *contumacium*, *rebellium* ſeu recurrentium, in pejora quoque *ſchemata* magis magisque ruentium, affectuum, ſpecimina affatim occurrunt: cui rei etiam facem præferre poteſt Diſſertatio, ſi quæ alia profectò verè Practici argumenti, de *Metaſchematiſmis morborum*; ſicut etiam altera, de *Pathologiæ Practicis fundamentis*, mentem noſtram circa hæc negotia elucidare poteſt.

XI.

Illud autem in omnibus talibus exemplis, agnoſcere licet, quemadmodum *hæmorrhagiarum* è *naribus*, fluxus *menſtrui*, fluxus *hæmorrhoidum*, arbitrariarum *ſanguinis miſſionum*, tam V. S. quam *ſcarificatione*, imo alicubi *hirudinibus*, alibi *imminutiones*, alibi *impeditiones & ſuppreſſiones*, alibi, exitu non patente, tamen exagitatoriæ *incitationes*, imo undecunque tandem, ſubnata, *conamina*, *molimina*, quin qualescunque pertinaces *conniſus*, FUNDAMENTI locum habuerunt; adeò, ut niſi his, tanquam omninò præcipuo loco, quoad usquam fieri poteſt, conſultum fuerit, tota reliqua cura, etiam non contemnendis de cœtero remediis ſuſcepta & adornata, vel planè fruſtranea, vel impeditiſſima, vel exitu certè ſumme infida, inſufficiens, & inconſtans fuerit: quod etiam quoties ſimilia exempla occurrunt, quod fere indies obtingit, perpetuum eſt, & erit.

XII.

Equidem occurrunt revera, animum huc decenter advertenti, in Praxi, qualicunque etiam, conſtituto, exempla horum generum; adeò, ut multis paradigmatibus rem ulterius præfigurare, propemodum inutile, certè ſupervacuum, videri poſſit; placet tamen unum aliquod adhuc memorare, ſaltim quod etiam adhuc propiore tempore obtigit, conſiderationem tantò magis promerens. Illuſtris fœmina, ha-„ bitus corporis, non æquè ſtatura, quàm texturâ, tenerio-„ ris, floridi prorſus coloris, & animi etiam alacris atque præ-„

 ſen,

„ ſentis, ſecundum Conjugium paucis abhinc annis ingreſſa,
„ triginta, aut circiter annorum, antè menſes etiam haud ita
„ multos, abortum, ſed admodum adhuc immaturi fætus,
„ perpeſſa, ſanguine ita affluens, ut nullum eſſet Plethoræ ſi-
„ gnum quod in ipſa non luculenter emineret; cum inſuper,
„ licet à longiore retrorſum temporis ſpatio, ſollicitudini
„ paulò largius indulgendi occaſiones habuiſſet: incurrit,
„ præter oppletivos atque gravativos capitis dolores, indeſi-
„ nentes, ſed tamen per levem occaſionem acrius exaſperan-
„ dos, promptiſſimas anguſtias, præcordiorum magis, quàm
„ pectoris; cum inflatione etiam, ad minimum tenſione mul-
„ tiplici & propemodum familiari, ventris, flatulentâ, quæ
„ ſic ſatis facilè ad ſenſibiles anguſtias, anxietatem ſubinde
„ ſuadentes, increſcebat. Erat ſub his rebus ipſa Ill. patiens
„ corporis viribus ita prægravatis, & oppletione laſſis, ut et-
„ iam non raro animi ipſius reliqua alacritas, tanquam in
„ conſenſum tracta, languorem capeſſere ſentiretur. Hæ
„ circumſtantiæ in illum denique quaſi typum ſeu rhytmum
„ tranſibant, ut manè quidem evigilans, (poſt ortum, com-
„ muniter, æquinoctialem,) propemodum optimè omnium
„ haberet: Imò etiam, quamdiu adhuc in lecto manebat;
„ poſtquam autem ſurrexiſſet, citrà refrigerationem, utpote
„ in veſtimentis hodierno more, dormire aſſueta, ſentiebat
„ mox perturbationis Capitis augmentum, doloris verius a-
„ cumen, præcordiorum tenſiones, & varium faſtidioſum
„ languorem. usque ad meridiem. Cum interim appetitu
„ ſic ſatis ſibi conſtaret, edebat minimè parcè: pertæſa verò
„ cereviſiarum moleſtiorum, bibebat communiter Gallicum
„ Vinum rubellum, leviter adſtringens, quod de Pontac ap-
„ pellant. Saturata, percipiebat tempeſtivè omnium ſuorum
„ incommodorum augmentum; doloris inquam Capitis, ten-
„ ſionis & preſſionis circà præcordia, ad anguſtias usque an-
„ xias, intenſionem: & ſuper hæc omnia magis magisque in-
„ ſoleſcentem languorem, ſeu potius oppletivam gravitatem,

quæ

„quæ animi usque deliquium minari videretur: unde ſen-
„ſim palleſcere, frigeſcere, & magis magisque tanquam op-
„opprimi, videbatur: quamobrem in lectum ſe conjicere
„neceſſarium ducens, cum ibi dimidiam plus minus horam
„jaceret, non quidem æſtu, aut effatu digna phlogoſi, ſed ta-
„men calore exundante, rubore, inſigniter florido, imò in-
„flatione faciei florida, afficiebatur, etiam vigilans, qualis a-
„lias plethoricis, per æſtatem poſt cibum ſuperlecto dor-
„mientibus, obtingere ſolet. In hoc ſitu non ceſſabat tenſi-
„va anguſtia circà præcordia, augeſcebat autem communiter
„capitis dolor, donec abſoluta digeſtionis periodo, ad veſpe-
„ram, nonnihil alleviata, & ſerò inſuper cœnare adſueta, le-
„ctum poſthac ingreſſa, non quidem ſine moleſtiis, ante
„mediam noctem, ſed tamen ab illo circiter tempore placa-
„tius, usque ad ſupra dictum matutinum tempus, dormiret.
„Sub his rebus procedebant menſes, & tempore exquiſito,
„& menſura larga ſatis; primo tamen, & poſtremo ſemper
„die, qui octavus erat, etiam copioſè, & tanquam impetu quo-
„dam. Alvus, non quidem ſtricta erat, aut ſicca, ſed tamen velut
„ordinariè tardior: Concurſabat ultimò, ſi non tumor, certè
„tamen conſpicua inflatio pedum, ad malleolosusque. Nec
„ipſa negligens ſanitatis ſuæ; & ab Illuſtri Conjuge, & con-
„ſanguinitate etiam, non omittebatur ſollicita cura pro reſti-
„tuenda tranquilliore ſanitate, & quorumlibet horum incom-
„modorum mitigatione, imò expugnatione. Fruſtra autem
„huc usque omnia, quandoquidem in hoc ſtatu quem deſcri-
„pſimus, tumoris imprimis illis initiis, metum & ſollicitudi-
„nem augentibus, meum, Præſidis, Conſilium expetiit. Ut
„ante oculos quaſi conſpiciebam manifeſtiſſimam Plethoram,
„neque mirari ſatis poteram, (niſi quod perdita hodiernæ
„ſcholæ, inter ſexcenta ſua illa Salia mirè inſulſæ, phantaſma-
„ta, de craſi humorum, per ſcorbutica, Salia, jam bulliente,
„jam frigente, imò rigente, omnem conſpectum ſimplicio-
„rem eripere ſatis noverim,) quod in tàm evidentibus hujus-

„modi abundantiæ ſignis, imò effectibus, Plethoræ ratio ha-
„benda, adeò nulli placuiſſet, ut etiam eſſet, qui hic frigidiſ-
„ſimum illud ſomnium allegaret, quod *ſanguis perfrigera-*
„*tus* ſit. Sicut autem omninò Plethoræ rationem maximam
„habendam eſſe agnoſcebam, tanquam generalius fundamen-
„tum hic maximè ſitum ſentiens; ita minime obliviſcebar, et-
„iam Uteri largum illum, tanto magis autem impetuoſum, qua-
„ſi per inſultus quosdam, licet tempore exquiſite ordinatum,
„fluxum, ſuſpectum habere, & quod ex abortu aliquid reliqui-
„arum negotium faceſſat, hariolari: Tantomagis, mox a pro-
„pinato remedio, ad hunc caſum omninò ſingulari, cum tan-
„quam per ipſa initia Therapiæ à me inſtruendæ, conſuetus
„ille initialis impetus, vix intra horæ ſpatium ab aſſumtione ita
„conquiniſceret, ut patientem ingenti formidine percelleret,
„ne ſimul & ſemel ſupprimere fluxum, in animum veniſſet.
„Interim procedente omni modo, quantum ſatis erat fluxu,
„decem fortè poſt diebus etiam in pede ſecta Vena, & uſur-
„pato poſt aliquot dies pediluvio, (de quo adhuc aliquid di-
„cendum venit,) non evanuerunt ſolum dolores illi Capitis,
„ſed indies, & præſentiſſimis ſucceſſibus, omnia reliqua huc
„usque plus integro anno, non tolerata ſolum, ſed in ſole-
„ſcentia etiam magis magisque, incommoda omnis generis:
„Ita, ut adſpirante divinâ Clementiâ, non ſolum plenam, ſed
„etiam conſtantem, ſanitatem, jam totis duobus annis poſſe-
„derit, imò inſuper, benedicente altiſſimo, exoptatiſſimâ pro-
„lepotita, hanc, (medio & ultimo geſtationis tempore, cum
„ſenſibili ſummâ evphoria admissâ VSne,) non geſtaverit
„ſolum tranquilliſſimè, ſed etiam non ita multos ante dies, fe-
„liciter etiam pepererit. Quod ante tanquam aſteriſco no-
„tavi, ſuaſeram pediluvium, ſed tamen in ſubjecto tenero &
„maximè ſenſili, cum cautionibus; ante omnia, ne illud ni-
„mis diu continuaret: tum etiam, ne in conclavi uſurparet,
„in quo tunc morari contigerat, inferiore ædium, ab humido
„frigore ſuſpecto: quo intuitu etiam adhuc per aliquot dies,
do-

„ donec in ſuperiorem contignationem habitationem trans-
„tuliſſet, differre ſvaſeram. Cùm autem ſuperveniret alia
„ mulier nobilis, quæ non ſolum mirè probabat conſilium pe-
„ diluvii, ſed & inſuper metum omnis incommodi diſſuade-
„ bat, properat patiens non ſolum ad pediluvium, ſed omni-
„ nò inſeſſum ad Cingulum usque, in eoque bene calido, tam
„ diu moratur, donec etiam ſuperiore corpore ſudaret. Ex-
„ calefacta hinc adeò inſigniter eſt, ut omnia reliqua incom-
„ moda, quæ jam manus dediſſe viſa erant, denuò commo-
„ veri apparerent: nox certè inquieta, præcordiorum angu-
„ ſtia cum inſigni totius concalefactione, quæ poſterum quo-
„ que diem ad veſperam usque explebat, nihil boni promit-
„ tebant: meliorem tamen ſpem meritò fovebat, hic diſpar
„ eventus, imò effectus, quod indeſinens ille huc usque do-
„ lor, quantumcunque etiam miteſcere cœpiſſet, capitis, ſta-
„ tim totus ſublatus ſentiretur: quod etiam poſthac conſtan-
„ ter ſervans, & vix levibus, etiam poſt inſignes occaſiones,
„ muſſitationibus, repullulans, verè communi, nullo autem
„ proprio priſtino, more, cum etiam huic novæ commotioni
„ mox feliciter conſultum eſſet, omnia adoptatam illam ſani-
„ tatem redierunt, quam, ſub divina ante omnia laude, lau-
„ davimus. Enimverò non fruſtra iterum iterumque mo-
„ neo, Præſes, ut ubi Abortus præceſſit; ingens ratio habea-
„ tur, veræ atque plenæ expurgationis Uteri: Sed per verè
„ fida remedia, quæ fideliter hoc agant; minimè verò quic-
„ quam turbarum faceſſant, uti quidem uſitata his intentio-
„ nibus dicata, familiariſſimè faciunt. Et eſt omninò adhuc
„ memorandum etiam de hoc præſente caſu, quod quinta de-
„ mum periodo menſtrua, uſurpato interim per ſingulas, ſed
„ moderatius, medicamento bono, tandem excuſſum ex ute-
„ ro, licet non ita magnum, ſolidum tamen concrementum,
„ etiam hunc inſolidum liberum atque purum præſtiterit:
„ quamlibet non ſtatim ſecuta ſit conceptio &c.

XIII.

Non repetimus autem non ſolum ita, maximo jure meritoque, etiam jam ante datam declarationem, quod præcipuum *fundamentum*, ad quod dirigenda veniat Curatio de qua agimus, collocemus in ſanguinis *commotionum* atque *Congeſtionum*, tempeſtivis atque opportunis, *ventilatoriis*, ſublevationibus atque præoccupationibus: & hoc maximè tanquam magis *in genere*. Sed aſſeveramus etiam, ſpecialius, quod peculiaribus locis, ſive jam adſuetæ, ſive ingruentes, imò *contendentes*, & velut *eluctantes*, hujusmodi *commotionum* & *exonerationum*, *conatus* atque *apparatus*, ſpecialiorum hujusmodi affectuum, & conſequenter etiam *tractationum*, propiora aut magis propria, utique tamen *fundamenta*, forment.

XIV.

Imò, licet planè ſpecialiſſimè, conſiderandi hic ſunt omni modo, etiam alii *prægreſſi* affectus, & inter tales, Febres, minus commodè & ſolidè tractatæ atque curatæ; *Puerperia*, & *abortus* prægreſſi, infelicius progreſſi, & mala fide magis palliatis, quàm vere curatis, ſuis malis circumſtantiis; *Rhevmatiſmi*, *Eryſipelata*, *ſcabies*, retropulſa: *Arthritides*, malum *Iſchiadicum* & *Podagra*, inauſpicatò ſtupefactæ aut repreſſæ: Valdè & laborioſè *mobile*, aut undecunque, cum agitatione humorum, *ſudoriferum*, vitæ genus, poſthac imprimis ſimul & ſemel, cum deſidiâ permutatum: *Fonticuli* geſti, *ulcera diuturna* ſuppreſſa, *ſcarificationes* omiſſæ &c. & alia his ſimilia. Ubi tamen iterum iterumque utique commendamus, ut animus advertatur, ad hujusmodi affectuum *prægreſſorum* genera, qui ad variorum generum *exonerationes*, & *apparatus* eò pertinentes, reſpiciunt. Niſi enim talibus *proſpectum*, imò quantum fieri usquam poteſt, *ſatisfactum*, fuerit, univerſa certè reliqua cura, non ſolum ſolido *fundamento* deſtituetur, & merè palliativa habenda erit; ſed *duplici* etiam difficultate atque incommodo ſtipata; ut nimir:

mir: ex unâ parte, etiam ipſa, quantamcunque tranquillior atque plenior, *pacatio* ejuſmodi *temporaria*, ſatis certè difficulter impetretur: partim autem etiam facillimè, & familiariſſimis hinc exemplis, ſi medicamenta *opinionibus*, quas *nomina* ipſorum præ ſe ferunt *contraria*, (quorum ingens eſt numerus,) ad hujusmodi caſus in uſum trahuntur, facilior ſit impulſus in *deterius*, & *heteroclita*, pathematum genera, quæ ſua ſpontè, & citra hujusmodi *perturbationes*, planè non, aliis eadem de reliquo perpeſſis, evenire ſentiuntur.

XV.

Cum itaque in communi Praxi, utique nulla ſit major frequentia, quam *Febrium* varii generis, & affectuum ejusmodi *chronicorum*, qui vel plus minus eodem, *ſchemate*, ſæpius denuò *revertuntur*, & exaſperantur: vel, mutatis quidem *ſchematibus ſpecificis*, *genericam* tamen ſervent indolem, *tonico-ſpaſticorum*, *congeſtorio-ſtagnatoriorum* affectuum, & hinc varia, *ſenſuum* æque, atque *motuum*, tàm *ſanguinis*, quam *fibrarum* muſcularium, moleſta & inſolita cœteroquin, conſectaria: Talium autem curatio, ſine *agnitione*, prudente *æſtimatione*, & peritâ *tractatione*, ejusmodi *fundamentalium* affectuum, qualium ferè etiam vulgò agnoſcuntur *ſymptomata* hæc talia exiſtere, nunquam feliciter ſuſcipi aut abſolvi valeat: quid proinde magis juſtum atque neceſſarium haberi meretur, quam ſerius reſpectus, ad hujus generis methodum, quæ verè penetret ad hos tales, *fundamentum* reliquorum conſtituentes, affectus.

XVI.

Minimè autem ex vano innuimus, quod multi tales, quotidiè paſſim occurrentes, ſæpe *recurrere* adſueſcentes, & varia *ſchemata* effingentes, affectus, de *motuum ſpaſticorum*, & ſanguinis, uti vulgò loquuntur, *regurgitationum*, cenſu, etiam ferè vulgò agnoſcantur pro SYMPTOMATIBUS aliorum generaliorum. Siquidem nemini ignotum eſt, quod innumeri *inſultus*, chronici, & ſine *acuto* periculoſo exitu,

ægros exercentes, & ita etiam de tempore in tempus, imprimis per datas occaſiones, recrudeſcentes, in fœminis *Utero*, ſeu *hyſterico* malo; in Viris, *hypochondriaco*: & jam propemodum à ſeculo, (ubi Sennertus, & aliqui ejus auditores ab *hypochondriaco* Malo orſi, etiam *ſcorbutum*, tanquam in ſubſidium iſtius, latiſſimè extendere ſuſceperunt,) *ſcorbuticæ* intemperiei, ita imputentur, ut, ſi res tranquillè æſtimetur, nihil aliud confici inde poſſit, niſi quod *omnes tales affectus*, non niſi *ſymptomata* horum, imò ſymptomatum *ſchemata* multifaria, haberi mereantur,

XVII.

Illud autem inſuper dolendum, imò potius ad emendationem ejus connitendum, venit, quod horum etiam *trium* generaliorum malorum, veræ rationes *Pathologicæ*, *Praxeos* felici *uſui conſonæ*, adhuc tanquam profundè reconditæ, & veluti ſepultæ jaceant. Obrutæ certè graviſſimo illo præjudicio, quaſi veræ illorum cauſæ, nusquam quærendæ aut inveniendæ eſſent, niſi in Craseos humorum, multifariis, & nusquam ſatis ad conceptum determinandis, vitiis; *μυρίοις Hippocratis*, *ſexcentis* Latinorum, *Saporibus*, ſeu *ſalinis poteſtatibus*. Unde etiam ad verum *uſum* Practicum, inde nullum majus commodum redundavit, niſi quod, v.g. *antiſcorbutica*, qualemcunque, longo tempore & uſu, & ſic ſatis raro, *mitigationem* ſcorbuticorum non ſtrictiſſimè talium, pathematum: aut *hyſtericos* dictos impetus, *mitigantium*, *empiricorum* remediorum energias ac operandi modos, ad oppoſitas *ſalinas potentias* referrent: adeoque Praxi nihil usquam novam aut ſolidum, ſed unicè opiniones aliquæ, & opinabiles explicationes, hinc evenerint.

XVIII.

Quamvis autem ſubolfecerit ipſum propemodum hominum vulgus, quod *Uterinorum* pathematum, ad minimum ingentes deteriorationes, imò etiam paſſim quaſi totas *origines*, & veluti primos *fontes*, formet & conſtituat, *evacuationum*, *men-*

menſtruarum ſanguinearum, vel mox à primis *initiis*, impeditus & immorigerus *ſucceſſus*: vel *progreſſui* ejus objecta *perturbatio*, aut planè *ſuppreſſio*: Cum tamen Medici ſpeculatores, obſervarent, quod alibi, etiam *revocatis* menſtruis evacuationibus, alibi vel ſponte quaſi in ordinem, aut certe libertatem, redactis, tamen anxia illa *ſpaſtica* pathemata, non æque, aut proportionatè, evaneſcant: fuerunt propemodum ipſi paſſim in culpa, ut bonus atque legitimus *uſus* hujusmodi conſiderationum, *nexus* inquam *hyſtericorum* affectuum, cum *evacuationis* ſanguineæ menſtruæ *apparatu*, æſtimationes debitæ, certè temerè, interciderint: Dum 1.) *apparatus tonicos*, circà excretiones ſanguinis *dirigendas* & exigendas, occupatos, non ſatis penſitarent; 2.) promptitudinem atque pervicacitatem *adſuetudinis*, ad animum non admitterent: quæ imprimis poſterior, nulla amplius ratione aut *proportione*, ſequitur illas *cauſas*, per & propter quas primò ſuſcepti fuerant hujusmodi *motorii* conatus.

XIX.

Tantò minus autem, facta hujusmodi offenſione in ipſo limine, admittere poſthac ad animum licebat illam ſpem, quæ tamen peritæ Praxi quam maximè conſentanea eſt, quod etiam peſſimè *moratorum* talium *pathematum*, inſignis, imò aliquando plenior, cicuratio, ſectetur paſſim, ipſam *uterinæ evacuationis* verè reſtitutam libertatem. Niſi quod etiam non raro utique hæc reſtitutio liberi exitus, equidem ipſa non planè *ſufficiat*; interim, in hodierna imprimis illâ Medicinæ confuſione, veluti impediat magis *ſpeculativos*, ut de ulteriore *exoneratione* atque depletione minimè cogitare neceſſarium ducant: adeoq; inſufficientiâ quomodocunque impetratæ *nudæ evacuationis* ordinariæ, minimè adhuc eo ipſo aſſequantur veritatem *caſus* illius, peritis atque ſolertibus practicis perſpectiſſimi, quod, etiam *liberrimo*, imò *largo*, menſtruo *fluxu* præditis, tamen paſſim, non ſolum inſignis *Plethora* onus moleſtum faceſſat; ſed etiam ad ipſas usque *hyſtericas ſpaſticas commotiones*, portam aperiat.

XX.

Tantò minus autem mirum utiq;eſſe poteſt,quod *hypochondriaci* totius dramatis *apparatus*, verum ſui ſcopum nusquam adhuc aſſecutus ſit, i. e. non perſuadere adhuc potuerit Medicis, quod totus verſetur in *propenſione*, imò paſſim *contentione*, ad *hæmorrhoidalem*, (aut, licet rariore pervicacia, *cruenti vomitus*,) exitum. Unde, implicatâ, & verè obſtructâ, contemplatione, ſeu potius opinione, horum ſpeculatorum, in phantaſticis illis *obſtructionibus* vaſculorum meſaraicorum, nulla veritati conſona explicatio, aut agnitio, in mentem venire potuit; quomodo hujusmodi variæ *tenſiones*, *contentiones*, *presſiones*, imò interdum etiam *diſtenſiones* & *oppletiones*, partim à *coacervatione* ſanguinis, non obſtructoria, ſed *appulſoria*, ad *Venam Portæ*, formentur: partim poſtliminiò & *reciprocè*, à *repulſorio* denuò conniſu *ſpaſtico*, circà hæc ipſa loca: reſpicientibus tamen omnibus, imò *contendentibus*, his rebus partim ad eliſionem *hæmorrhoidalem* aut *hæmat-emetoden*; aut contrà, impendentium à denegato hujus conaminis *exitu*, incommodorum, novam repulſionem atque diſſippationem.

XXI.

Quemadmodum autem non affatim ſolum, ſed certè abundè, de his rebus verba, & ad imperitiorum etiam nauſeam (unde crambe recocta audiebat,) feci Præſes, Diſſertationibus pluribus, inprimis tamen de *Motu Sanguinis hæmorrhoidali*, de *Vena Portæ porta malorum*, de *Commotionibus ſanguinis activis & paſſivis*, de *motibus humorum ſpaſmodicis*, de *hæmorrhoidum internarum motu*, &c. &c. & in *Pathologia* etiam hoc filum proſequi cordi habui; Ita habeo etiam, quod non tàm mihi, nam certè mea res non eſt, ſed veritati *Phyſico-Medicæ*, gratuler, dùm non ſolum ſatis multorum, ſed imprimis etiam Praxeos compotum & optimè peritorum, Virorum, ſuffragium, plus certè, quam propemodum ſperare auſus eram, huc usque expertus ſum. Opto autem meritò ut

adhuc

adhuc latius, quoad DEo viſum fuerit, hæc veritas pandendi ſeſe locum inveniat. Quandoquidem hic certè eſt fundus atque *fundamentum* non ſolum *Hypochondriacorum*, ſed etiam inde, per Conſenſum, variè, ut vulgò loquuntur, *exundantium* & *regurgitantium* affectuum, circà *Caput*, *pectus*, *Ventriculum*: imo habitum corporis externum, & ipſos maximè *artus*, omnis generis *arthritoideis*, *rhevmaticis* inquam, *arthriticis*, *nephritico-iſchiadicis*, & *podagricis*, tumultibus. Iterum dico, profunda hic ſunt, & ſanè firma atque fixa, grandium & multorum, incommodorum, aut ſi peritè gerantur, benè gerendarum rerum FUNDAMENTA.

XXII.

De *ſcorbutico* verò malo, ita, uti vulgò ab hodierna ſchola medica fingitur magis quam pingitur, *univerſaliore* illo nempe, & per totum corpus diffuſo, ſicut in tota *maſſa* humorum, velut inſito & radicato, (ſuo interim loco relinquens *nauticum* imprimis, *maritimum*, & *frigidioribus* Climatibus etiam extra mare, incumbens, *ſtomacaces* atque *ſceletyrbes* ferax,) uti, iterum dico Præſes, prolixius occupari aut commentari, in animum non induxi, contentus hic illic mentem meam innuiſſe, quomodo etiam hoc, quodcunque tandem habeatur aut ſumatur, malum, quamplurimum certè debeat, imò veriùs tanquam *fundamento* innitatur, partim *colluctationibus* atque *contentionibus translatoriis* atque *eliſoriis*, ſangvinis: partim hujusmodi *ſpisſitudini*, (non quidem tàm mirificæ, & innumerarum formarum, ſed etiam ſimpliciori grumeſcenti,) quæ deinde partim propulſorias *ſpaſticas*, partim *ventilatorias*, adeoque variè *congeſtorias*, vehementias provocet. Ubi, ſicut ad ſimpliciſſimam ſangvinis *ſpiſſeſcentiam*, exceſſus *quantitatis* ejus, ſub vitæ ratione *ſegni* atque otioſa, quamplurimum utique, & ſine inanibus figmentis, reverè *mechanicâ* ratione atque efficacia, valet; præterea ſemel conceptæ, tantô magis autem à materiali tali proportione, tanquam perpetuò ſuſtentatæ, *neceſſitates* potius, quàm ſimplices *inten-*

intentiones, partim *expediendi* laborantem progreſſum, partim planè *exonerandi*, idque per *tonico-ſpaſticos* motus, variè auctos & variè tentatos ac inſtructos &c. Sub quibus rebus, quid iterum ſibi vendicet, & qualem inter *fundamenta* totius talis affectûs, locum habeat, tàm conſideratio juſta, quàm tractatio congrua; *abundantiæ* minuendæ; *craſeos*, poſthanc *ventilationem* felicius corrigendæ, & exerrantium *conatuum* atque *directionum*, ſubducto *objecto* irritationis ſuæ, tanto felicius in tranquillum ordinem redigendarum: Hæc inquam omnia, prudens harum rerum obſervator atque æſtimator non poterit ignorare: tantò magis autem, ſi prudenter ad PRAXIN transferre intellexerit atque ſuſceperit, hujusmodi tanquam *fundamentales*, conſiderationes atque intentiones, agnoſcet ipſo facto, quanti ſit, ad ipſa rerum *fundamenta* animum adjeciſſe, & conſilia direxiſſe.

XXIII.

Ita quidem uſitatiorum, *interno* domeſtico ſomite gliſcentium, variorum *Chronicorum* affectuum *fundamentum*, diſertè collocamus in ſangvinis quantitate *abundante*, *qualitate* etiam ſimplicius *ſpiſſeſcente*: & *motu*, circà ſecretiones ſeu *propulſiones* & excretiones ſeu *exonerationes*, variis *apparatibus*, *conatibus*, *contentionibus*, *repetitionibus*, nutante, mutante, tumultuante, rebellante, & in varia ſchemata atque larvas prono, vagisque graſſationibus, & occultis paſſim, quaſi defixis contentionibus, minus cauto ſpectatori ita imponente, ut ne quidem faciem ejus, *motus* inquam, perſpiciendi & agnoſcendi compos maneat, ſed potius etiam operoſe confingendis *materiis*, culpam imponere malit, quam vt hunc perſpicere, & ut eſt, *motum* verum, agnoſcere poſſit. Supereſt, ut etiam de *fundamento* Curationis ACUTORUM affectuum dicamus, & quomodo Curatio ad illud dirigenda atque applicanda veniat, innuamus.

XXIV.

Eſt autem hoc *duplex* quidem, ſed commune hoc utique

que habet cum hucusque monſtrato *triplici* Chronicorum pathematum, quod *nexum mutuum* inter ſe invicem involvant, *duo* hi, quaſi lapides fundamentales. Eſt nempe *unum* horum, *materia* in maſſa humorum vagans, aut *motu* humorum, è parte aliqua diſturbanda atque depellenda; quæ ſive immediate magis, ſive mediate, certè *proxime*, ingentem, & imprimis *putridam*, *corruptionem* concipiendi compos, imò plus minus in illam propenſa, eo ipſo debeat è toto corpore expelli & proſcribi. *Alterum* fundamentum, eſt *menſura temporis*, hujusmodi ſcopo non ſolum *in genere* debita, & omninò, per *ſucceſſus mechanicos* ſecretionum & excretionum, neceſſaria: ſed etiam paſſim, *ſpecialiter*, ita in *paroxyſmos*, aut ſeptenarias *periodos*, digeſta atque diſtributa, ut has etiam non magis *obſervare*, quàm peritè atque circumſpectè *ſequi*, & in verum *uſum* convertere, pro *verâ methodo* curandi, poſtulatum ſit, nullam excuſationem admittens.

XXV.

Eſt autem præterea meritò notandus, tanquam *contrarius* ordo atque habitus, harum fundamentalium rerum, & rationum *acutorum* affectuum, in comparatione ad fundamenta, in *chronicis* obſervanda. In his enim poſterioribus, illa, quæ *fundamentorum* rationem habent, gerunt ſe ut cauſæ *antecedentes*; adeò, ut illarum quaſi *præoccupationi* quamplurimum tribuere ac invigilare, neceſſarium videatur; In *acutis*, è converſo, tota intentio atque cura dirigenda venit ad executionem expugnationis cauſarum quàm maximè *proximarum*, & promotionem *expulſionis* earundem, jam actu *ſientis* atque *vigentis*. Quandoquidem certè nimis ſpeculativum futurum eſſet, cauſas etiam Febriles adhuc pro *antecedentibus* explicare. Licet enim hoc omninò verum ſit, quod illam ſpeciem *effectus* ſinceri, quem producere plus minus promptè atque directè valerent, non planè *aſſequi* ſoleant aut debeant; adeoque dum talem adhuc ſolum minantur, & quaſi machinantur, minimè tamen penitus abſolvere

D per-

permittantur, magis adhuc pro *antecedentibus*, quàm *proximis*, nedum in *actu* conſtitutis cauſis, reputari mereantur? Eſt tamen ſatis manifeſtum, quod etiam hoc exquiſito ſenſu acceptionis, non niſi ad ultimum, quem non ſimpliciter aſſequi debent, eventum efficaciæ ſuæ, *antecedentis* cauſæ rationem habeant: minimè autem ad *Febrem*, ad quam potius veræ *continentis* cauſæ habitum ſiſtunt. Ut adeò manifeſtæ veritatis ſit, quod diximus, quod in *Chronicis*, *præoccupatio* atque *præreptio*, in *acutis* autem *executio* & plena abſolutio *eliminationis*, jam in notabili *actu* conſtitutarum rerum, objectum Curationis è *fundamento* conſtituat.

§. XXVI.

Dum autem non niſi *duo* talia fundamenta ita conſtituimus, nempe *materiæ* reſpectum, & adminiſtrandam directionem ad expulſiones; ſecundò, juſtam menſuram *temporis*, ad has expulſiones, debito ordine, & ſucceſſibus proportionatis, abſolvendas: Neſcio, an non ita cenſuram incurramus illorum, qui, (niſi quidem tota, imprimis hodierna Schola medica, pro uno hic ſteterint) non tàm in *ejectione* maleficarum illarum rerum curationem *acutorum* affectuum collocandam eſſe agnoſcunt; ſed potius in *Correctione*, *ſubactione*, *edomatione*, *inverſione*, malignitatis atque *venenoſitatis*, uti rhetoricantur. At verò, cum nos prægnantes habeamus, & imprimis *practicas*, ab experientiâ, rationes, negandi, quod ulla vera, *directa* atque perfecta, alteratio ſeu *ſimplex correctio*, *materiarum acutos* affectus concitantium, ullam fidem & fiduciam mereatur: ſed potius tam innumerabilibus exemplis *ſpontaneæ* feliciſſimæ abſolutionis curationum talium per ipſas *expulſiones* & *ejectiones*, quàm numeroſâ indies experientiâ practicâ, non ſolum huic ipſi viæ feliciter inſiſtente, ſed nulla alia quidquam geminum impetrante: Perſiſtimus proinde meritò in propoſito noſtto, veram *fundamentalem* curandi rationem, in Febribus, imprimis *acutis*, in *tempeſtivâ* quidem, ſed tamen nonniſi rectè

matu-

maturâ, ejectione *cauſarum*, aut qualiumcunque tandem jam *effectuum* morbidorum in his generibus, collocandi.

XXVII.

Cùm autem in morbis *acutis*, verè ſtrictiſſimo ſenſu ſecundum *Veterum* acceptionem ſumtis, nempe *Viſcerum inflammatoriis*, hæc via non æquè locum invenire videri posſit; quandoquidem non tam *maturationi*, & tandem, ceu ſeriori, *excretioni*, locus ibi pateat: Confitemur quidem lubentes, quod res ita ſe habere debeat: Sed cùm non ſolum à poſſe adeſſe, verum etiam multis locis, modis, atque caſibus, à τῷ DEBERE, ad POSSE, non valeat, aut *pateat*, ita ſtatim, conſequentia; eſt certè hic etiam paſſim neceſſe, imò nihil ſuppetit verius atque ſolidius, & cui ceu fundamento inſiſtere firmius liceat, quàm hæc methodus, ſucceſſivam ſecretionem ſanguinis in ſtaſin jam redacti, ſi non æquè ſimpliciter expectare, tamen ita ante oculos atque totam intentionem poſitam habere, ut illius ſucceſſibus adjuvandis, omnis cura & induſtria adhibeatur. Quod enim vulgò in *ſanguinis miſſione* quæritur, non eſt quidem ſimpliciter contemnendum, aut tali ſenſu negligendum; interim, niſi 1.) ſumma *opportunitas* adhuc bene tempeſtivo uſui faverit; &, 2) *quantitas* emiſſionis, etiam juſtiori æſtimationi theoreticæ reſponderit: 3) indoles præterea, vel *ſenſilior*, vel ejus ordinis fuerit, qualem vulgatâ formulâ eine gute Natur/ eine ſtarcke Natur/ die ſich ſelbſt hilfft/ ſich bald wieder erholet/ſich bald wieder zurechte findet/ innuunt ac deſignant, adeò, ut revera *hæc* magis, quàm ipſa *ars* curationem perficiat, niſi hæc, inquam, concurrant, irrita certè eſt omnis hujusmodi tractatio, nedum ut *fundamentalis* methodi dignitatem tueri mereretur. Qua de re etiam prolixius actum eſt Diſſ. de *morbis Acutis Veterum*. Tantò magis autem prudenter utendum hic eſt *ſudorifico regimine*; ne *expanſione* ſanguini hinc inductâ, ſive ille de reliquo *quantitate* nimiâ, ſive *ſpiſſitudine* notabili, peccet, firmiori potius *infarctui*,

& ut loquuntur *incuneationi*, ita veliſicetur, quàm conceptæ ideæ de diſſolutione ſtaſeos per modum *abraſionis* &c. ſeſe accommodet, hujusmodi proceſſus.

XXVIII.

Quemadmodum autem ita, quantum ſatis eſſe poſſit, de reſpectu MOTUS HUMORUM dixiſſe, nobis videmur; ſimulque, quæ ad veram eorum diſcraſiam pertinent, nempè *ſpiſſitudinem*, à *languidiore*, præſertim per ipſam *abundantiam* eximiam introducto, tranſitu per partes poroſas, ſubnatam: & quomodo huic etiam, per tempeſtivas *ventilationes*, tanquam ex ipſo *fundamento*, omnium optimè conſulatur: Ita notamus ſolum adhuc breviter; ipſo præſente loco, quod utique etiam *attenuatio* ita ſpiſſi ſanguinis, *conquaſſatoria*, per *motus* corporis, adeò magnam partem in negotio *Curationis è fundamento*, ſibi vendicet, ut nullum usquam ſit dubium, quin hujus alibi *neglectus*, (ſub opinione ſibi parcendi, ſich wohl in acht zu nehmen/ und zu ſchonen/) alibi verior ad ſpontaneos motus *impotentia*, quæ tamèn aliis artificiis, *equitatione*, *vectura*, modeſtè & prudenter inſtitutis, paſſim corrigi valeret, quod, inquam, hæc multoties, omnia reliqua ſubſidia, ſi non prorſus irrita, tamen paſſim difficilioris eventus, efficiant atque reddant. Dum nimirum etiam hâc ratione quaſi propius attingi atque commoveri poſſet ipſum *fundamentum*, atque *fomes* malus, quorundam affectuum; quod dum, neglecto, aut ob quascunque rationes, non benè procedente univerſo hoc ſubſidio, non obtinetur, non impetratur etiam ſolidus ſucceſſus & optatus eventus reliquæ Therapiæ; nempe nulla *Curatio è fundamento*.

§. XXIX.

Non equidem ullo modo amamus prolixitatem, aut gratuitam repetitionem dictorum; Cum autem in Praxi Medica, è veris *fundamentis ſuis* comprehendenda, tales res immenſum quantum momenti inferant, putamus hic etiam

ſum-

ſummo jure valere poſſe illud *Senecæ*: *Nunquam nimis dicitur, quod nunquam nimis diſcitur.* Repetimus itaque, & meminimus repetere, illud, quod jam ſuprà ad minimum innuimus, imò verò attigimus; nempe, quod ad Therapiam *è fundamento* inſtruendam, in fœminis, paulò ante, & diu poſt tempus *ceſſationis* menſium, etiam legitimum, quando *Plethora, plena* ratio victus, otioſa atque *deſes* vita, *animi pathemata* acriora, *vini* largior uſus, *venerearum* rerum nulla adhuc *oblivio*, &c. concurrunt, quod tunc coorientium, aut acrius exardeſcentium, *hyſtericorum* internè, aut *rhevmatico-arthriticorum* externè, imò utrorumque *reciprocantium*, turbæ, nunquam *è fundamento* attingi, atque adeò efficacius refrænari poſſint, niſi *ventilationes* ſanguinis dexterrimè inſtituantur. Quod idem etiam iterum iterumque monemus, de *hæmorrhoidalium, motuum*, non ſolum autem *fluxuum*, qualibuscunque *aſſuetudinibus*; diuturnioribus inquam ejusmodi perceptis, jam *hypochondriacis, colicis*, valde *flatulentis, mucido-diarrhois, teneſmoideis*, INTERNE: EXTERNE vero *rhevmatico-arthritoideis, iſchiadicis*, per longitudinem etiam *dorſi* contendentibus, imò *gonagrico-podagricis*, quin tandem *vagis* ſpaſticis (ſed dictis modò *conſpirantibus* ſymptomatibus) ſchematibus. Quibus etiam ipſis, niſi prudens *ventilatio* ſanguinis plurimum utilitatis adferat, fruſtra certè ſunt omnes aliæ, aut ad minimum impeditiſſimæ, & nunquam *fundamentum* verum tacturæ, intentiones atque inventiones Therapevticæ. Ubi etiam iterum ſolertem peritiam, circà uſum *hirudinum* acquirendam, meritò commendamus.

XXX.

Ad ſingularia ultrà progredi non fert noſtrum inſtitutum, nedum ut propriè exigat; Unde non prolixam mentionem facere in animo habemus, de ejusmodi incommodis, quæ *Plethoricis* fœminis, eveniunt, poſt prægreſſa plura *puerperia*, & evacuationes *lochiales* largas: aut à *malè progreſ-*

ſis lochiis: aut ab aliis *accidentibus*, unde vel *uterus* non plenè repurgatus, vel *venter* inflatus, & aliæ *flatulento-ſpaſticæ* turbæ, ſuccreverunt atque perſtiterunt, impoſterum etiam *repullulant*, & paſſim deinde negotia faceſſunt, ſine peculiari tractatione, *Uterino catharcticâ*, ſed etiam hunc ſcopum verè aſſequente, fruſtra aliis tentaminibus attinguntur. Ita etiam de ejusmodi caſibus non latius agere neceſſe fuerit, ubi v. gr. à *violentis* ſanguinis profuſionibus, per *vulnera*, prægreſſis, patientes de reliquo in ſatis proſperum ſtatum & integritatem, reſtituti, *anniverſariis* temporibus facile incommoda varia incurrunt, qualia alias ſimpliciter *plethoricis*, arbitrariâ aliquâ *evacuatione* ſublevatis, in poſterum evenire ſolent, quando ſimilis *ventilatio*, reſtituta interim *plethora*, non adanimum admittitur. Cujusmodi certe innumera phœnomena, his & ſimilibus, ſed utique pari *fundamento* inſiſtentibus, cauſis, deinde, ut *effectus* ſuccedentia, inauſpicato illo nomine *Scorbuticorum* pathematum, ſine omni fundamento, imputantur. Imò, ut rem clarius & tàm ſecundum veritatem, quàm ad juſtum uſum, eloquamur, tribuuntur talia phænomena promptiſſimè, *qualitatis* humorum non ſolum peculiaribus, ſed admodum ſpecificè *differentibus*, vitiis atque corruptelis; cum nihil minus, quàm talis multiformis mutatio *craſeos*, locum hic habeat: ſed longè certius *intentiones*, imò magis magisque *contentiones*, ad *quantitatem* prægravantem imminuendam, & per emunctoria aliqua *exonerandam*, præcipuum *fundamentum* hic conſtituant, & tanquam unus habilis actor, varias deinde perſonas, larvas inquam atque *ſchemata*, induant, & ſub iis, incautæ plebi ſpectatorum, ludos exhibeant.

XXXI.

Quid verò, quod de uno adhuc objecto intentionis, aut certè *attentionis*, è *fundamento* ſive curandi, ſive ad minimũ *judicandi*, adhuc aliqua monere neceſſe eſt; poſtquam ſuperius breviter ſolum illud tetigimus; CONSUETUDINEM intelligo, ejusque

que vulgo vix ad animum admitti ſolitam ingentem efficaciam, quæ non ſolum *in genere*, communes, licet etiam bonas aliquas, ſimplices tamen atque directas, curationes fallit atque obſtinatè eludit: verum etiam quam maximè *in ſpecie*, opinabiles illas energias materiarum, ad anomalos *motus* tanquam ſimpliciter *phyſica* proportione excitandos, quod in proverbio eſt, ludos facit. Certè enim non exigua indies in hoc genere occurrunt ſphalmata, dum *motibus*, ipſa multa *adſuetudine*, & protervius in ſultantibus, & procacius atque pertinacius inſiſtentibus, ſine ulla verà atque proportionata ratione l. *quantitatis*, l. *qualitatis* materiarum, quaſcunque etiam adhuc reſpiciunt & exagitant: dum, inquam, talibus *motibus* ſic conſtitutis, opponuntur tot inania *alterantia*, aut certè inani uſu, imò potius dum nihil inveniunt, in quod agant, alio in expectato odioſiore effectu, nusquam certè illud, propter quod dantur, & cui opinione deſtinantur, vel conſequuntur vel aſſequuntur, tàm *alterando* paſſim, quam *evacuando*, ſecundum inanem hypotheſin.

XXXII.

Longè autem verius circà hoc negotium eſt utique illud, & pertinet omninò ad verum *fundamentalem* ſcopum curationis inſtruendæ, quod *Conſuetudines* in ſoleſcentes, omnem curationem ſimpliciter *materialem*, admodum difficilem reddant: Importunioribus *cohibitionibus* atque repreſſionibus, etiam ipſæ *anomalos impetus* opponant: minus convenientibus tractationibus, facilè, imò quaſi temerè ſubinde, in alia *ſchemata* ſe transforment, rariſſimè mitiora, præſertim *conſtanter* talia: imò omnem plenam atque ſolidam *curationem*, ita contumaciſſimè eludant, ut, quantò magis illas ſubigere, & in deſinentibus oppugnationibus operoſioribus, & ſeverioribus, illas *edomare*, Medico etiam obſtinatiùs mentem inſidet, tantò certius non ſolum nihil ad ſummam hujus ſcopi abſolvatur, ſed etiam communiſſimè, imò tali methodo *in ſe*,

per-

perpetuò, omnia graviora atque deteriora, pluraque, & multiformia, eveniant & evadant mala atque incommoda.

XXXIII.

Sicut autem ita deinde magis magisque, conſtitutæ, imò proſtitutæ, res, Medico ferè aliam methodum inſpirant, nempè neglectis *materialibus* reſpectibus, ferociter importunas protervias *motorias*, ipſa *adſuetudine* inſoleſcentes, tanquam placandi ſeu potius *obnubilandi*: hæc verò res ita in plano aut proclivi nequaquam poſita eſt, quin ſatisfacile aliquid hic etiam errandi, atque ceſpitandi, occaſio pateat: eſt propterea etiam de tali inſtituto atque cœpto, aliquid meritò adhuc dicendum.

XXXIV.

Nempe, quemadmodum vera curatio è *fundamento, cauſas* ipſas, earumque conſpirationem, ſeu, ut vulgò loquuntur, *dependentiam* mutuam, atque *ſubordinationem*, reſpicit; ita altera hæc, *actiones* ipſas concurrentes aut intercedentes, ſolum *obtundendi*, & non tàm impetum fortè ſolum nimium *mitigandi*, ſed etiam totam veluti *intentionem* pro hac activitate exercenda *obſtupefaciendi*, quam diverſa, imò adverſa via incedat, hominem utique neminem latere poteſt. Cum autem imprimis *quatuor* ſint, eximiæ penitus, *difficultates*, quamobrem tale cœptum, niſi rariſſimè & peritiſſimè ſuſceptum, non poſſit bonos atque laudabiles fructus ferre, intereſt propterea praxeos, ad fundamentum verum attentæ, ut hæ difficultates, pro felicit ſui conſideratione, adeoque juſtâ evitatione, rectè innoteſcant: ſunt autem ſequentes.

XXXV.

Primò, habent *opiata* hunc malum effectum, ut non tàm quietem atque verum *ſomnum* concilient, quam *ſtuporem* ſolum quendam velut *ebrium*, quem, quando diſſolvi incipit, *faſtidium anxium* & meticuloſum excipit: Unde in rebus *per ſe* magis ſollicitis & velut anxiis, in affectibus inquam *acutis*, & præſertim jam quantumcunque laborioſè procedentibus,

bus, vel paulò intemperantiorem uſum *Opii*, tanquam certò inſequntur proximo die *Deliria*: unde in affectibus quantumcunque periculoſis, hæc medicandi ratio, certum periculum poſt ſe trahit: imò verò etiam in minus periculoſis, ſed quantumcunque jam ſponte *malè moratis*, poſt *larvam* illam quietis, certiores novas *inquietudines*, familiariter progignit. *Secundò*, iterum dicimus, niſi cum ſummâ moderatione, atque vera *dexteritate*, uſurpetur, quin potius, præter rationem atque modum temerè continuetur, naſcitur inde facilè effectus, vero *fundamento* planè contrarius; nempe, tàm *ſecretionum* dirigendarum, quam *excretionum* perficiendarum, omiſſio, non ſine variâ, & ſecundum proportionem cauſarum, etiam plus minus damnoſâ, antipraxi. *Tertiò*, dum ita illud maximè inhibetur, quod utiliter fieri debebat, leviſſimum quidem propemodum, ſed etiam certiſſimum, ſubſequitur illud incommodum, ut tantò certius non *auferatur*, ſed ſolum *differatur* affectûs totius impetus: adeò, ut non ſolum certius, ſed etiam promptius, idem malum novo inſultu *recurrat*. *Quartò*, quod revera uſu *narcoticorum*, in affectibus *chronicis periodicis*, jam qualitercunque *aſſuefactis*, & imprimis diverſa jam ſchemata ſucceſſivè nactis, tanta *contumacia* atque pervicacia, facilè, atque etiam adeò *familiariter*, introducatur, ut impoſterum non ſolum *in genere*, nimiò plus *refractarii* atque obſtinati ſentiantur: ſed etiam, *in ſpecie*, neque methodis, neque remediis alias ſic ſatis probatis, ante omnia verò ipſis etiam *narcoticis*, priſtinâ, quantumcunque *moderatiore*, doſi datis, nullo modo obſequantur: unde *auctiore* magis magisque narcoticorum exhibitione, *tabidi*, aut *tumidi*, exitus, totam ſcenam claudunt.

XXXVI.

Quemadmodum autem dicta hæc ſufficere poſſunt circà cauſas *antecedentes*, quatenus *humoribus*, & eorum *moti-*

 bus

bus, ſuperſtructæ ſunt; ita placet tamen, dum rei dignitas oppidò meretur, adhuc ſemel commendare, judicioſam obſervationem *motuum* hujusmodi *heteroclitorum*, ubi ad *alieniora* loca, jam pridem, aut certè plus ſemel, facta *translatio*, veluti redundantia, nullum propius atque certius fundamentum Curationis admittit aut agnoſcit, niſi *revocationem* exonerationum, & ad illas pertinentium *apparatuum*, ad commodiora & verius debita *loca*; poſt generalem etiam, quantacunque impetrari poteſt, univerſæ *materialis* cauſæ, diminutionem atque *præoccupationem*. Quæ nempè propior utique eſt methodus, hujusmodi affectus, tali fundamento innixos, commode tractandi.

XXXVII.

Ubi verò non jam amplius ſive *humorum*, ſive *motuum*, quatenus humores adhuc preſſiùs ſequuntur, ratio habenda venit; ſed potius in nudâ velut, aut certè præcipua, *motuum* ipſorum intemperantia, fundus mali verſatur; ibi prudentiſſimâ certè diſcretione opus eſt, pro hujusmodi conſtitutione, ante omnia rectè *agnoſcendâ* atque *dijudicandâ*: Deinde verò, requiritur etiam juſta *æſtimatio*, quâ nam *meliore* ratione hujusmodi ſic inſoleſcenti *activitati* ſubveniri poſſit. Ubi certè præpoſterum eſſet, & ab omni juſta proportione alienum cœptum, *activitatem motuum* ea ratione, qua ferè unicè ſolet, nempè ex ipſa *adſuetudine*, ferocientem & inſoleſcentem, *repentinâ* violentia ſimpliciter *reprimere* atque *coërcere* velle: Dum omninò non ita promptè, uti herbæ, eradicantur ullius generis, quantumcunque etiam ferè perverſæ, nedum qualicunque ſpecioſo *initio*, & *utili* tunc temporis, imò paſſim *neceſſario* ſcopo, introductæ, *Conſuetudines*. Unde quidem etiam ad hanc inſolentiorum *motuum* indolem, ipſam inquam *adſuetudinem contumaciorem*, ita reſpiciendum eſſe agnoſcimus, ut, niſi hæc talis harum re-

rum

rum ratio habeatur, nunquam hic fundamentum ullatenus ta-ctum iri, ſed unicè vel inanibus *palliationibus* tempus periturum, affectum autem ipſum, etiam firmiores radices pervicaciæ ſuæ acturum: vel temerariis *directis oppugnationibus*, in longè *deteriorem* ferociam impulſum iri, tale malum, aſſeveremus, & confidentiſſimè ad quotidianæ experientiæ ſolertem obſervationem provocemus: tantò magis, cùm, quod mihi Præſidi abundè notum eſt, hodiernis temporibus atque moribus, exempla ferè nusquam deficiant. Sola verò, quæ ad aliquos etiam horum generum affectus reverà aliquid poſſint, ſunt S p e c i f i c a: dolendum tamen, quod non minus *rara* obſerventur, quam aliqua talium ſpecimina, omninò *vera* exiſtunt.

XXXVI.

Interim non poſſumus, quin etiam in hoc genere prudenti animadverſioni, imprimis præjudiciis fortè minus diſtractæ *Poſteritatis*, commendemus, circà hoc negotium, ne etiam qualicunque *ſpecificorum* efficaciâ, affectus quantumlibet *heteroclitorum motuum*, tanquam nudè atque ſimpliciter *expugnentur*, nullo reſpectu habito ad illas cauſas, quæ, ad minimum per ipſa *initia*, hujusmodi affectibus qualemcunque *materialem* fomitem præbuiſſe intelligi poſſunt. Quem in finem fas nobis erit caſum enarrare, qui tanquam eminens inter plures non valdè diſſimiles, tanto magis anſam nobis dedit, ad contemplationem hanc ſeriò excolendam, „ qui ſequens eſt. Juvenis viginti circiter annorum, lautè „ domi & indulgenter habitus, cum aliò transmitteretur, tan-„ quam mercaturæ addiſcendæ gratia, ubi ipſi non ſolum de re-„ liquo minus commodè erat; ſed etiam à novis contuberna-„ libus, pro ejus loci genio, varia ludibria & vexationes inu-„ ſitatæ antehac, tolerandæ, incurrit hinc, poſt ſemeſtre cir-„ citer ſpatium, epilepſiam. Uſurpantur ab ejus loci Medi-

„cis varia huic affectui vulgò deſtinata, imò commendata, „ſed fruſtrà omnia. Revocatur itaque domum, ubi empi- „ricus quidam ſe obtulerat, jactans ſecretum in juventute ſua „peculiari fortuna ſibi oblatum, cujus ingentem adverſus e- „pilepſiam efficaciam etiam experimentis, illo tempore, „confirmatam recordetur, ferebat autem poſthac fama fuiſſe „quandam vulgò ſic dictam Tincturam Lunæ. Uſurpatur, „cum tali ſucceſſu, ut epilepſia reverà, nec impetu etiam re- „pentino, ſed ita ſatis ſucceſſivè, ceſſans, rectiſſimè edomata „videretur. Et erant reipſa, per ſex fortè ſeptimanas ita ſa- „tis quieta omnia, excepto illo uno, quod languidior nota- „biliter patiens appareret. Ita verò demum cooriebatur „tandem *delirium*, magis magisque ferocius *Maniacum*, „ut vinculis omninò compeſcere patientem neceſſe eſſet: in- „gente honoratioris è qua prognatus erat, familiæ, dolore. „Imò perſtitit non ſolum in hoc triſti affectu, ſed invenit „etiam, hoc ipſo adhuc oppreſſus, quarto fortè infauſti hu- „jus eventus menſe, ipſumvitæ finem. Ut autem intelliga- tur, quid hujus caſus allegatione intellectum velimus, noto Præſes, quod rationes habeam non inanes, quamobrem ar- bitrer, *Venereis* phantaſiis clam exagitatum fuiſſe hunc pa- tientem, à quibus, juxta cum clandeſtinis *iracundiæ* com- motionibus, primordia totius mali, nempe *epilepticos* inſul- tus, erupiſſe auguror. Cùm autem hæc anomalarum com- motionum ſpecies, per qualitercunque *ſpecificam* efficaciam experimenti illius veluti coercita eſſet; non tamen ita totus *morbus* ſublatus fuit, tota inquam clandeſtina, *meditabunda* & *indignabunda* intentio, quin poſthac alio, & quolibet propemodum intuitu adhuc *deteriore*, ſchemate ſe exere- ret. Ubi adeò non nullam culpam fuiſſe in hujusmodi ſim- plici oppreſſione *epilepticorum* anomalorum motuum, non occupatis, quod etiam medicæ *arti* impoſſibile erat, illis obje- ctis, quæ primas velut *ideas*, & ad vehementes motuum actio-

nes

nes ſuſcipiendas anſam præbuiſſe veroſimillimum erat. Quemadmodum autem non hoc exemplum eſt ſolum, quod nobis hanc *cautelam*, juſtam, atque omni modo ſuadendam, reddit; ita tanto minus utique dubitamus, eandem commendare, ne ipſis etiam *ſpecificis*, tanquam temerè & ſimpliciter, expugnatio affectuum, præcipuè ipſo longiore admodum *aſſuetudine* inſoleſcentium, ſuſcipiatur, aut ad minimum in eadem *acquieſcendi* plenum jus eſſe credatur: quin potiùs omni modo, ſiquæusquam *fomitis* cujuſcunque ſuſpicio ſubeſt, ille ſolertiſſimè perveſtigetur, & illius dextra ſubductione & remotione, tandem neceſſitatibus patientium verè in ſolidum conſulatur.

XXXIX.

Quemadmodum huc usque dicta affatim monſtrare poſſunt, quis noſter ſit ſenſus de *fundamentis*, ad quæ Curatio paſſim dirigenda venit; ut ita non obiter, & veluti per ſuperficies, ſed verè ab ipſis *fundamentis*, morbi eruantur, & patientium ſanitas firmius collocetur atque ſtabiliatur: ita ſpontè etiam inde fluet, neque tamen fortè etiam innuiſſe vitio nobis vertetur, quod hæc talis conſideratio, etiam in *Theoreticâ*, nempe *Pathologicâ*, æſtimatione, aut potius *Veſtigatione*, morborum, veri *fundamenti* locum tueatur: è quo prudens Practicus, paſſim, tanquam hariolando, effari, & tanquam edicere poſſit magis, quam elicere, cujusmodi affectus in variis horum generum patientibus jam *præceſſerint*, ſeu, quibus ſchematibus poſteriori huic jam olim præluſerint Cujus rei ſpecimen luculentiſſimum exhibet, locus prolixus apud *Hippocratem*, *Libr. II. Prorrheticorum*, Verſus finem, nempè à §. *Quicunque, dum neque febricitant, neq. decolores ſunt* &c: maximè verò ab illa §. quæ incipit *De Coxendicum doloribus ita* σκέπτεσθαι δεῖ, *diſquirendum eſt* &c. Ubi nempè mani fe-

ſtò demonſtrat, diverſitatem *Prorrhetices*, à *Prognoſi*; dum hæc *poſterior*, quæ *futura* maximè ſunt *præcognoſcit* atque *prænuntiat*: *Prior* autem, potius quæ jam *præceſſerunt* atque facta ſunt, artificioſa, & maximè perita collectione, experientiæ obſervationi ſuperſtructa, ſolum ita *praedicit* atque *eloquitur*, quæ ipſi aliunde neque ſunt dicta, nec in eo ordine, & reſpectu *nexuum atque dependentiæ* cauſalis, etiam non poterant dici, niſi à ſimilis artiscompotibus. Unde rectè hanc ipſam *prædictionem* claudit illis verbis: *Fatebuntur enim*, (ſeu *interroganti reſpondebunt*) *hæc omnia*. Quemadmodum etiam anteà, de *malo colore*, pariter ad inſtituendam *quæſtionem* de Capitis dolore, eadem formula utitur, φήσουσι γάρ. Conferatur *Programma*, *Paraphraſin* hujus loci uberiorem exhibens. Neque verò ſolum ita ad *ediſſerendum*, quid in hujusmodi Caſibus jam *præceſſerit*, & prægreſſis annis obtigerit, fundamenta hæc inſerviunt: Sed pariter omninò etiam, ad *prædicendum*, quid adhuc *impendeat* atque expectandum veniat, niſi maturè *fundamentis* hujusmodi, rectè conſulatur atque proſpiciatur. Ubi tamen facilè exempla quoque ſuppetent, quibus veritas talis *prædictionis*, per *evictionem* veritatis, quod hujusmodi conſtitutiones tales ſucceſſus & eventus in ſequi ſoleant, tanquam ad oculū demonſtrari poſſit. Unde quidem ego, Præſes, hunc *Hippocratis* locum, imò potius ejusdem verum *ſenſum & uſum*, maximopere commendo, Praxi jam potientibus, ut ad hoc *Hippocratis* paradigma, diſcant, imò exerceant, illud ἐπανέρεσθαι ſeu *interrogare & exquirere Hippocratis*, de hujusmodi *prægreſſis & inſecutis*, affectibus, & ex illis affirmationibus reſponſoriis patientium, toties quoties audiendis, tandem palpare quaſi perdiſcant, verum *nexum* harum, & *fundamentalem habitum*, primarum ſimpliciorum, rerum, ut ita veriores *rationes*, tàm *infrequentiæ* morborum, univerſalius & citra hunc ordinem, ſpectatorum: quàm *frequentiam* eorundem

dem, ſpecialiorum, juxta hunc *ordinem* obtingentem, & inde ſpecialisſimè, tàm *factum* ipſum, quàm *rationem*, quales affectus, quousque inter ſe *conſpirantes* & *convenientes*, quibus *ætatibus*; quibus *locis*, quibus *ſchematibus*, quibus *ſucceſſibus*, eveniant? quò rectè atque verè ſolidè perſpecto, alia utique facies *Pathologiæ* ipſis comparebit; aliud inquam *fundamentum*, veræ *hiſtoriæ* æque, atque *conſpirationis* & *connexionis*, tàm *cauſarum*, quàm ipſorum *affectuum*: & conſequenter, longè etiam aliud *fundamentum*, ad quod *Praxin* ſuam, meliore ratione dirigere liceat.

Ita quidem ſatis feciſſe propoſito noſtro, nobis videmur, quamobrem divinæ bonitati iterum iterumque gratias immortales conſecramus.

FINIS.